

Den norske Forfatterforening
Postboks 327 Sentrum
0103 Oslo

Kulturdepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

postmottak@kud.dep.no

15. mars 2013

Deres ref.: 13/53-

HØRING - FORSLAG TIL LOV OM OMSETNING AV BØKER (BOKLOV)

Vi viser til departementets brev av 31. januar 2013 i ovennevnte sak. Den norske Forfatterforening har følgende kommentarer og merknader til forslaget:

Generelt:

Den norske Forfatterforening støtter forslaget til boklov. En boklov vil bety en videreføring av de ordningene som over tid er bygget opp med tanke på å verne og styrke norsk litteratur og språk.

Den norske Forfatterforenings merknader til de ulike høringsspørsmålene blir gitt ut fra hvordan vi mener forslag til de ulike bestemmelsene best mulig kan tjene lovens formål, med særlig vekt på hensynet til leser og forfatter.

Forfatterens inntekt er avgjørende for å skape økonomisk rom for å kunne skrive nye bøker og slik bygge et forfatterskap. Mange forfattere skriver flere bøker før de får et kommersielt gjennombrudd og kan leve av å skrive. Andre får aldri et slikt gjennombrudd – uten at det betyr at bøkene de skriver har mindre verdi i det mangfoldet av litteratur som omtales i formålsparagrafen. Forfatterinntekten på en ny bok avgjøres av royalty av utsalgspris multiplisert med antall solgte bøker. Det forutsigbare royaltygrunnlaget fastprisen gir, er uvurderlig i en ellers svært uforutsigbar forfatterøkonomi i grenseland mellom personlig økonomi og næringsøkonomi. For en forfatter vil en forbedring av dagens abonnementsordninger være svært viktig, både for at litteraturen skal nå ut til leserne, men også fordi slike ordninger sikrer en større og forutsigbar minsteutbetaling til forfatteren. De norske innkjøpsordningene, sammen med litteraturabonnementene i dagens bokavtale, er to av våre viktigste litteraturpolitiske virkemidler med tanke på langsiktig bygging og tilgjengeliggjøring av norske forfatterskap.

Fra et lesersynspunkt, legger vi vekt på at en lov skal legge til rette for best mulig tilgang til en mangfoldig litteratur samme hvor en bor. Med en mangfoldig litteratur mener vi et bredt utvalg av bøker i alle sjangere, i ulike målformer. Leserene bør gis en reell valgfrihet når de skal finne og velge en bok og det bør være minst mulig forskjeller når det gjelder pris og utvalg uavhengig av hvor en bor i landet. Nettbokhandel og e-bøker vil bli viktig, men i

overskuelig fremtid vil papirboken neppe forsvinne helt. Vi ønsker en teknologi- og formatnøytral boklov.

Den norske Forfatterforening mener at en lov som pålegger alle forlag å fastsette bindende videresalgspriser for sine nye bøker, er den modellen som best vil medvirke til at lovens kulturpolitiske mål nås.

Høringsspørsmål 1 (Formål):

Den norske Forfatterforening mener at forslaget til formålsbestemmelse er godt. Det er riktig og viktig at en kulturpolitisk begrunnet lov er særlig oppmerksom på leseren og forfatteren. Vi har to merknader til forslaget: For oss har formålet med god spredning og tilgjengelighet mer enn en geografisk side. Loven bør også ta hensyn til at mange fortsatt vil foretrekke å kjøpe papirbøker over disk, selv når digital distribusjon dekker hele landet. God tilgjengelighet må sikre alle lesere god tilgang til bredden i litteraturen, uavhengig både av geografi og teknologi. Videre finner vi den siste setningen litt for generell. Med dette utgangspunktet foreslår vi følgende justering av § 1 (endringene markert med understreket og i kursiv):

”§ 1 Formål

Formålet med denne lov er å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i norsk litteratur, samt god tilgjengelighet for alle i Norge. Særlig viktig er det å ivareta forfatteren og leseren. Loven skal bidra til å fremme kultur- og kunnskapsformidling og styrke norsk språk og skriftkultur.”

Høringsspørsmål 2 (§ 2 lovens virkeområde, e-bøker):

Ut fra de kulturpolitiske hensyn (mangfold, bredde og tilgjengelighet og hensynet til å bevare og fremme bruken av norsk), bør de samme rammer for omsetning og de samme kulturbegrunnede forpliktelser gjelde uavhengig av hvilket format bøkene selges i. Det er bøkens innhold som begrunner reguleringen av dette markedet, ikke hvilket format innholdet presenteres i eller om innholdet spres fysisk eller digitalt. Den norske Forfatterforening mener at en boklov også må omfatte omsetning av e-bøker i den utstrekning som er nødvendig for å unngå omgåelse av bestemmelsene, herunder en ”fastprislekkasje” på grunn av format.

Dersom lovens formål skal kunne nås, må e-boken følge p-boken. I den grad e-bokmarkedet vokser, vil det i motsatt fall oppstå en forskjellsbehandling som ut fra e-bøkens innhold vil fremstå som ubegrunnet og som heller ikke lovens formål vil være tjent med.

Hensikten med fastpris og boklov er å hindre økt bestselgerfokus gjennom prisdumping og massiv markedsføring av få titler, som gjør at bredden i titteltilbudet usynliggjøres. Målet er det samme enten litteraturen utgis som e-bøker eller papirbøker. Det viser seg at det er en utfordring å formidle og synliggjøre ukjent litteratur og uetablerte forfattere gjennom netthandelen. Til tross for den store tilgjengeligheten i netthandelen, er mangfoldet i litteraturen like sårbart for prisdumping og massiv markedsføring av enkelt titler, enten man selger bøker på nett eller i fysisk butikk. På nett har også så langt store aktører som Amazon drevet en aggressiv priskrig på e-bøker, og har gjennom denne strategien etablert seg som en svært dominerende markedsaktør som har fått makt til å diktere sine betingelser uten at forlag og forfattere har mye de skulle ha sagt. I et friprismarked vil aktører som Amazon, lett kunne være med på å senke verdien av forfatterens og forlagens arbeid så mye at det vil bli vanskelig, for ikke å si umulig å skape ny litteratur.

Forfatterforeningen mener derfor at omsetning av e-bøker bør omfattes av bokloven så langt en sammenligning med papirboken er naturlig. Det vil si at på lik linje med papirbøker, bør

tilbud av nedlasting og strømming av e-bøker på tittelnivå, være omfattet. Bare på denne måten vil en tittel som kommer samtidig som papirbok og e-bok bli behandlet på samme måte, da med unntak for MVA slik regelverket nå er. Dette betyr at en bok som tilbys for nedlasting vil ha en fastprisperiode. Det samme gjelder strømming av én bestilt bok. Nedlasting og strømming vil for brukeren her fremstå som nærmest likeverdige alternative tjenester, de bør derfor behandles likt hva gjelder fastpris. Det er viktig å presisere at en slik likebehandling ikke innebærer at de to ulike versjonene må prises likt. En e-bok som lastes ned vil ganske sikkert ikke ha samme pris som en enkelt e-bok som strømmes.

Det er samtidig lett å se for seg tjenester som tilbyr e-bøker som tekst eller lyd på måter som ikke har noen parallell i den fysiske omsetningen og som innebærer noe annet og mer enn omsetning av en og en bok. Her tenker vi for eksempel på abonnementstjenester der leseren får tilbud om fri tilgang til flere enn én tittel. Dette vil ventelig være tjenester som er svært brukervennlige og som vil være attraktive for leseren. I den grad slike nye tjenester inneholder bøker i fastpris, og inneholder tilleggsfunksjoner eller valg og tjenester som ivaretar de overordnede kulturpolitiske målene bak loven, bør departementet i forskriftene kunne vurdere i hvilken grad slike tjenester bør være omfattet av fastprisreglene. Vi ser det som viktig at det oppnås en balanse mellom fastprisens gunstige effekter og muligheten til å presentere innovative løsninger hvis effekt hva gjelder de overordnede kulturpolitiske målsetninger i dag er vanskelig å forutse.

De såkalt berikede bøkene er en spennende utvikling av Boken. Noen slike berikede e-bøker vil fremstå som noe langt mer enn en tradisjonell papirbok. Etter Forfatterforeningens syn, er det gjengivelsen av et litterært verk som bør være avgjørende for om en vare eller tjeneste skal være omfattet av bokloven. En e-bok der det litterære verk gjengis, og som dessuten også inneholder funksjoner, valg og audiovisuelle tjenester (typisk musikk og film/levende bilder) eller lenker som via nettilgang tar leseren/brukeren videre til andre nettsider, vil fortsatt inneholde boken. Vi mener derfor at slike berikede bøker bør være omfattet av bokloven. Det vil kunne bli nødvendig å trekke en grense mot spill, men i overskuelig fremtid vil spill fremstå som noe annet enn en beriket tekst.

Vi viser for øvrig til vår argumentasjon for fastpris under høringsspørsmål 5 og mener at de samme argumenter også gjelder for salg av e-bøker og strømming av bøker. En sterk priskonkurransse ved salg av nye bøker som e-bok, vil ha de samme negative konsekvensene for bredde og mangfold, som det har i papirbokmarkedet.

Høringsspørsmål 3 (lengden på fastpris for fagbøker)

Den norske Forfatterforening mener at fastprisens lengde for fagbøker ikke nødvendigvis må være den samme som for skjønnlitterære bøker, den kan godt være lenger. Vi støtter Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening i at fastprisperioden for fagbøker bør være utgivelsesåret og påfølgende år. Vi viser til deres begrunnelse for dette og vil påpeke at dette også er Norsk Studentorganisasjons, altså lesernes, syn.

Høringsspørsmål 4 (§ 5 Standardkontrakt for forfatter og oversetter)

Den norske Forfatterforening støtter departementets forslag til § 5. Vi mener at adgangen til å forhandle frem standardavtaler til bruk mellom forlag og forfatter er avgjørende fra et forfatterståsted. Skattemessig behandles en forfatter som næringsdrivende, selv om forfattervirksomheten sjelden har karakter av hva en vanligvis omtaler som næringsvirksomhet: De fleste forfattere driver ikke en næringsvirksomhet som kan sammenlignes med en som løpende tilbyr varer eller tjenester. Forfatteryrket krever

skriveutstyr og et sted å skrive. Det fordrer altså en forholdsvis liten økonomisk investering, både for å starte opp og for å være en aktiv skrivende forfatter. Mange jobber som forfatter uten å ha et fast kontor. De fleste bruker år på å bringe frem et manus som kan gis ut, og mens skrivearbeidet pågår, har en forfatter lite eller ingenting å selge eller leve av, med mindre hun eller han er etablert som en forfatter "som selger". Slik kunstnerisk virksomhet har få likheter med det en vanligvis kaller næringsvirksomhet. En tenkt forhandling mellom en enkelt skjønnlitterær forfatter og et forlag vil derfor være langt mindre virksomhets- og forretningsmessig basert enn andre forhandlinger som finner sted andre næringsdrivende i mellom.

Forfattere konkurrerer heller ikke seg i mellom på samme måte som en som selger eller tilbyr noe som er masseprodusert. En forfatter konkurrerer på sett og vis med et unikt verk, og slik sett vil ikke standardvilkår mellom forfatter og forlag kunne sammenlignes med samarbeid på leverandørnivå av noe som ikke er kunstnerisk virksomhet.

Dernest inneholder dagens Normalkontrakt for utgivelse av skjønnlitteratur langt mer enn de rent kommersielle vilkår; her reguleres også en bred vifte av sekundærbruk samt forfatterens rettigheter når boken er utsolgt, tilbakefall av rettigheter, forholdet til agenter og antologier. Videre er Normalkontrakten forsøkt balansert slik at den også pålegger forlaget plikter i tillegg til at den også har sanksjonsregler for situasjoner der en av partene ikke oppfyller sine forpliktelser.

Mange av utgivelseskontraktene vi ser, er verken så omfattende eller balanserte som Normalkontrakten. Som regel er slike "fremmede" kontrakter langt mer i ensidig favør av forlaget. Dette frykter vi vil kunne bli situasjonen for langt flere forfattere dersom adgangen til å fremforhandle kollektive avtaler bortfaller. Dette vil i så fall uten tvil ramme de forfattere som er nye eller som ikke selger i store kvanta. I de aller fleste sammenhenger vil forfatteren være den svakere parten i en forhandling mellom et forlag og en enkeltforfatter. Det er vår klare oppfatning at Normalkontrakten bidrar til at det oppstår langt færre tvister mellom forfatter og forlag enn det ville ha gjort uten. Fra et samfunnsøkonomisk synspunkt er dette gunstig. Det kan godt være at antallet tvister ikke vil øke om Normalkontrakten opphørte, men dette vil sannsynligvis skyldes at forfatteren svært sjelden ville ha råd til å stevne sitt forlag. Standardkontraktene sikrer forfattermangfoldet akseptable vilkår, noe som igjen sikrer at det er mulig å opprettholde et litterært mangfold.

Vi støtter Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforenings forslag om en liten språklig omformulering av departementets framlegg:

"Representanter for forfattere og oversettere kan samarbeide med leverandører om standardkontrakter som inneholder bestemmelser om royaltysatser for forfattere og provisjonssatser for deres agenter, samt oversetterhonorar."

Høringsspørsmål 5 (§ 6 Prissetting på bøker til sluttbruker)

Den norske Forfatterforening går inn for alternativ 1, boklov med obligatorisk fastpris. Alternativ 1 følger som en naturlig konsekvens av lovens formål formulert i utkastets § 1, der det sies at loven særlig skal ivareta forfatterens og leserens interesser. Slik det er dokumentert, blant annet i de to utredningene Kulturdepartementet bestilte i 2011, fører fast utsalgspris til at forhandlere må konkurrere på andre områder enn pris når det gjelder nye bøker. De må konkurrere på utvalg, formidling, service og tilgjengelighet for leser. Dersom fastpris gjøres til et valgfritt alternativ, frykter vi at mange vil la seg friste av å dumpe prisene, noe som på

sikt vil være uheldig for mangfold og bredde og som ikke vil gi billigere bøker generelt, kun lavere pris på noen få utvalgte titler.

For leserne gir fastprissystemet et bedre utvalg hos forhandler og en større reell valgfrihet når de skal kjøpe en bok. Erfaring fra land med fripris for bøker, viser at prisene på bestselgerne settes ned og at forhandlere i større grad konkurrerer på bestselgerpriser. Noe som fører til økt fokus på bestselgerne, men mindre synlighet for bredden. Det er positivt at enkelte forfattere selger mange bøker, men om en enda større del av boksalget skal dreies mot noen få titler på bekostning av salg av hele bredden, vil dette ikke tjene lovens formål.

For forfatterne betyr spredning, tilgjengeliggjøring og synliggjøring av et stort utvalg bøker i et stort bokhandlernetverk i tillegg til i netthandelen at de når ut til leserne, og det bidrar til økt salg og inntekt avgjørende for å skape nye bøker og bygge nye forfatterskap.

Et viktig poeng med å gå over fra fastpris regulert i en frivillig avtale og til regulering av fastpris gjennom en boklov, er at denne loven skal omfatte alle som i lovforslaget omtales som leverandører og forhandlere. En frivillig fastprisordning, slik den skisseres i alternativ to, vil på sikt kunne undergrave fastprissystemet ved at stadig flere leverandører som i hovedsak utgir mer kommersiell litteratur med et stort bestselgerpotensial, vil kunne operere med fripris.

Vi viser til det vi innledningsvis skriver om forfatteres inntekt og levekår. I en ellers uforutsigbar forfatterøkonomi vil fastpris for nye bøker i det minste sikre et forutsigbart royaltigrunnlag. I og med innkjøpsordning og abonnementsordninger, gir dette en forutsigbar minsteutbetaling per utgitt tittel som er avgjørende for å kunne virke videre som forfatter og bygge et forfatterskap.

Det har blitt hevdet at obligatorisk fastpris vil hindre ulik pris på ulike versjoner av et verk. Fastpris er ikke til hinder for dette. Slik det også er i dag kan ulike versjoner som innbundet bok, heftet bok, e-bok eller bøker for strømming gis ulik fastpris.

Høringsspørsmål 6 (§ 2 - versjonsprising)

I dag kan forlaget utgi en tittel i flere utgaver og slik sett tilby samme bok til ulik pris mens tittelen er ny, ut fra hva en velger: Innbundet papirbok, e-bok eller lydbok. Hver av disse vil utløse sin egen fastprisperiode. Forlaget vil i tillegg til nevnte utgivelser kunne utgi en billigbok (pocket i papir) mens den innbundne utgaven fortsatt er i fastprisperioden. Etter dagens standardavtale, er det ikke adgang til å utgi en ”back list e-bok” før ”front list e-bok” er ute av sin fastprisperiode.

Vi mener at dagens ordning som er knyttet opp mot ISBN-registreringen langt på vei kan brukes. Det må imidlertid være mulig å påtale omgørelser eller utvidelser av fastprisperioden når tittelen har fått nytt ISBN-nummer, mens innholdet for øvrig ikke er endret utover enkelte endringer eller korreksjoner som forlaget har mulighet til å gjøre uten å innhente forfatterens samtykke.

Høringsspørsmål 7 – fastprisens varighet

Forfatterforeningen mener det er uheldig med en så ulik fastprisperiode fra tittel til tittel som det vi har i dag. En bok utgitt i januar kan ha fastpris i 15-16 måneder, mens en bok utgitt i november vil ha fastpris bare i 5-6 måneder. Selv om antall utgivelser fordeler seg over hele

året, vil vi påpeke at en stor del av ny, norsk skjønnlitteratur blir utgitt på høsten. Det gir disse utgivelsene en kort fastprisperiode.

Vi viser til høringsspørsmål 5 for vår begrunnelse for hvorfor fastpris på nye bøker er viktig. En lengre fastprisperiode vil bidra til at forfatteren i en lengre periode er sikret et forutsigbart royaltigrunnlag. Forfatterforening har også lenge vært bekymret for en økt ferskvaretenkning blant forhandlere og leverandører av bøker som gjør at enkelte bøker er tilgjengelig for leserne kun i en kort periode. En lengre fastprisperiode vil kunne gi leserne bedre tilgang til en større del av utgivelsesmangfoldet over lengre tid. Bøkene har større mulighet til å nå ut til sine lesere før de forsvinner ut av forhandlerens sortiment.

Vi har ikke full innsikt i hvilke praktiske konsekvenser en endring av fastprisperioden får for leverandører og forhandlere, men vi har vanskelig for å se at det at ulike titler vil gå ut av fastprisperioden til ulik tid på året vil skape store administrative kostnader eller ulemper. Med dagens databaser over utgitte bøker, vil det være enkelt for en bokhandler eller forlegger å undersøke hvilke titler som kan settes ned i pris til hvilken tid. Skulle det være store praktiske konsekvenser med en 12 måneders fastprisperiode som vi ikke har innsikt i, vil det være et godt alternativ med en fastprisperiode utgivelsesåret pluss påfølgende år.

Vi viser også til ”Til bokas pris – utredning av litteraturpolitiske virkemidler i Europa” som viser at flere andre land med boklov har en fastprisperiode på 18 måneder eller 2 år. Forfatterforeningen går altså inn for en lengre fastprisperiode, enten i form av alternativ 2 eller ved at fastprisperioden blir satt til utgivelsesåret pluss påfølgende år.

Høringsspørsmål 8 (rabatter til sluttkunde)

Den norske Forfatterforening mener at rabatt til sluttbruker ikke bør være høyere enn i dag. Vi imøteser departementets utkast til forskrift om dette.

Høringsspørsmål 9 (§ 7 Skaffe- og leveringsplikt)

Den norske Forfatterforening mener at skaffe- og leveringsplikten er viktig for å gjøre alle typer litteratur lett tilgjengelig for flest mulig. Det at kunden kan kreve at bokhandelen bestiller boken uten tillegg i prisen, og at bokhandelen kan kreve at forlaget sender boken fraktfritt, er viktig for lesernes tilgang til bøker og viktig for forfatternes mulighet til å nå ut med sine bøker. Vi viser til vår innledning om koplingen mellom spredning av litteratur og bygging av forfatterskap. Skaffe- og leveringsplikt bidrar også til å opprettholde et stort antall utsalgssteder der leserne har tilgang til alle typer litteratur.

Høringsspørsmål 10 – Litteraturabonnementer

Den norske Forfatterforening støtter alternativ 1 der det åpnes for at ”leverandører kan samarbeide om å tilby forhandlere forskjellige typer litteraturabonnement, til samme rabattsats og for øvrig med identiske vilkår til alle forhandlere som tegner samme type abonnement.”

Dagens Bokavtale rommer allerede ulike litteraturabonnement som bidrar til at minst ett eksemplar av en stor del av utgivelsesmangfoldet blir distribuert og gjort tilgjengelig gjennom et stort antall bokhandler. Lesere i hele landet blir dermed presentert for et langt bredere utvalg titler enn de ellers ville gjort. De får derfor en større reell valgfrihet når de går inn i en bokhandel. For forfatteren sikrer ordningene økt garantert minstesalg, og med det, økt garantert minsteinntekt per utgivelse. Dette er igjen viktig for å gi økonomisk rom for å skrive nye bøker og bidrar til å bygge nye forfatterskap (se også innledning om forfatteres inntekt og

bygging av forfatterskap). Litteraturabonnement er slik vi ser det et svært sentralt virkemiddel for å oppnå lovens formål.

De norske innkjøpsordningene, sammen med litteraturabonnementene i dagens bokavtale, er to av våre viktigste litteraturpolitiske virkemidler med tanke på langsiktig bygging og tilgjengeliggjøring av norske forfatterskap. Dersom skjønnlitteraturens abonnementsordninger blir fjernet, vil deler av litteraturen i stor grad bli henvist til små nisjeforhandlere eller nettsted, og med det forsvinne fra alminnelige folks liv.

Antall bokhandler med abonnement har imidlertid sunket kraftig de siste årene. De økonomiske insitamentene som ligger i dagens bokavtale er ikke tilstrekkelig for at vi skal kunne ha gode abonnementsordninger også i framtida. Det er derfor viktig at det i lovens forskrift gis føringer for ordninger som i enda større grad enn dagens sørger for å oppnå lovens formål for forfattere og lesere:

Den økonomiske risikoen er langt større for forhandlere som velger å ta inn et bredt utvalg titler enn for forhandlere som tar inn færre titler og dermed spisser utvalget.

Sortimentsrabatten forhandlere oppnår når de tegner abonnement er derfor en viktig motivasjon for å ta inn en så stor tittelbredd som et litteraturabonnement innebærer.

Sortimentsrabatten er i dag på 2 %. Enten lovgiverne går inn for et avansetak eller ikke i paragraf 10, er det avgjørende at sortimentsrabatten videreføres og også legges på et høyere nivå enn i dag. Sortimentsrabatt knyttet til abonnement må kunne gis ut over et eventuelt avansetak. Sortimentsrabatten bør utgjøre en mer substansiell del av forhandlerens rabattgrunnlag enn i dag. Og forhandlere som leverer mangfold til sine kunder, vil dermed i større grad premieres. Abonnementene må være utformet slik at de er tilpasset forhandlerens størrelse, og slik at både små og store forhandlere kan klare å oppnå sortimentsrabatt.

Høringsspørsmål 11 (ikke-diskrimineringsprinsipp basert på eierskap)

Den norske Forfatterforening støtter departementets forslag om et ikke-diskrimineringsprinsipp som hindrer at leverandør kan gi forhandler rabatt på bakgrunn av eierskap. Den foreslåtte nye nemnden bør gis formell kompetanse til å kreve tilgang til dokumenter og annen informasjon fra den innklagede part og dennes avtalepart for å kunne vurdere om det er gitt rabatter eller andre fordeler, helt eller delvis, som overveiende må forklares med eierskapsforhold.

En slik bestemmelse kombinert med adgang til å klage dette inn for den foreslåtte nemnden, vil begrense faren for at forhandlere i større grad formidler og synliggjør bøker fra sine eiere på bekostning av formidling og salg av hele bredden fra mange ulike forlag.

De fleste av standardavtalene som er framforhandlet mellom forlag og forfattere har utsalgspris som royaltygrunnlag. Forfatterforeningen har imidlertid en e-bokavtale for e-bøker utenfor fastprisperiode som har utsalgspris minus forhandlers avanse som royaltygrunnlag. Ved slike avtaler vil en leverandør med eierinteresser i forhandlerleddet kunne ta ut en større del av sin fortjeneste i forhandlerleddet og med det redusere forfatterens royalty. En bestemmelse som den departementet foreslår, vil hindre at forfatterroyaltyen blir redusert i mangel på reelle partsforhandlinger.

Høringsspørsmål 12 (avanseregulering)

Den norske Forfatterforening anser at det er nødvendig med en regulering av forhandlerens avanse i et fastprismarked med tilsvarende eierstruktur som i det norske bokmarkedet. Dette for å unngå mistanke om misbruk av markedsrett. Det er imidlertid viktig at en avanseregulering er i tråd med lovens formål og bidrar til å stimulere litteraturens bredde, mangfold og tilgjengelighet for leserne. En avanseregulering og dens "premierende" funksjon må derfor knyttes opp til de målbare forhold og virkemidler som forhandleren kan oppvise. Rabatter som oppfordrer til bestilling av få titler fra et mindre antall forlag, såkalte lojalitetsskapende rabatter, bør hindres. Den norske bokloven bør altså som den franske, inneholde krav til forhandlerens ytelse og boktilbud, samt hindre rabatter på bakgrunn av eierskap samt lojalitetsskapende rabatter som vil virke mot lovens formål. Se hørings spørsmål 11 for begrunnelse for vår støtte til departementets forslag til paragrafens første ledd.

Forfatterforeningen vil ta utgangspunkt i Bokhandlerforeningens forslag til § 10 andre og tredje ledd som vektlegger kravet om ytelsesbasert avanse og behovet for en avanseregulering som baserer seg på et ikke-diskrimineringsprinsipp.

Andre ledd foreslått av Bokhandlerforeningen lyder:

"I fastsettelse av salgsbetingelser må leverandøren ta hensyn til bidraget bokhandler yter til forsyningen av bøker, samt servicen som disse bokhandlerne yter."

Formuleringen er delvis hentet fra den tyske bokloven og vi mener denne fanger opp essensen i alternativ 2 i lovforslaget fra departementet og gjør det mer konkret og lettere håndterbart. For å understreke og i enda større grad forplikte leverandør til å ta hensyn til bidraget bokhandler tar for å tilgjengeliggjøre bøker for leserne, mener Forfatterforeningen at ordet *må* bør erstattes med *skal*. "Forsyningen av bøker" kan også virke noe uklart da forlagene også forsyner bokhandlerne med bøker. Bokhandlerne selger, omsetter, markedsfører og formidler bøker til leserne. Forfatterforeningens forslag til annet ledd er derfor:

"I fastsettelse av salgsbetingelser *skal* leverandør ta hensyn til bidraget bokhandler yter til forsyningen av bøker *frem til leseren*."

Forslaget vil sikre at bokhandelens tilgjengeliggjøring av et bredt sortiment og formidling av bøker til leserne blir vektlagt ved framforhandling av salgsbetingelser mellom leverandør og forhandler. Det vil si at det ikke bare er størrelsen på forhandlerens innkjøp (volum) som skal telle for fastsettelse av rabatt. En bokhandel med stor bokbredde, skal innrømmes bedre vilkår enn en dagligvarehandel med smalt bokutvalg. En slik regulering vil også stimulere til økt formidlingsaktivitet i salgsleddet. Når det er snakk om forsyning av bøker, er dette også en formulering som blant annet understreker verdien av å videreføre og videreutvikle abonnementsordningene.

Dette leddet vil i tillegg til sortimentsrabatt knyttet til litteraturabonnement, være viktige økonomiske insitament for forhandler til aktivt å tilgjengeliggjøre og formidle et stort utvalg av bøker. Det vil medvirke til at også mindre og kjedeuavhengige bokhandlerne kan oppnå høyere rabatt hvis de forplikter seg til tilgjengeliggjøring av en stor tittelbredde og formidling av denne. Det ovenstående forslaget til § 10 andre ledd vil gi kulturpolitisk begrunnede økonomiske insitament til både større og mindre aktører.

Den foreslåtte nemnden vil ved klager eller mistanke om brudd på denne bestemmelsen, ha mulighet til å kontrollere om leverandør og forhandler har sett bort fra bokhandelens ytelser for spredning og formidling av et mangfold av bøker ved forhandlinger om salgsbetingelser.

Forslag til § 10 tredje ledd:

”Det er ikke tillatt å tilby retroaktive rabatter eller sterkt lojalitetsskapende rabatter.”

Med retroaktiv rabatt menes en ordning der kjøp over et visst nivå fra en enkelt leverandør utløser en stor rabatt, eller en tilleggsrabatt. Hvis en forhandler har kjøpt et gitt volum hos ett forlag, og skal gjøre ytterligere innkjøp, vil en retroaktiv rabatt være en sterk driver for at bokhandelen foretar ytterligere innkjøp hos samme forlag. Når forhandler tjener på å kjøpe inn, selge og formidle bøker fra en enkelt leverandør på bekostning av et større utvalg fra mange ulike leverandører, svekker dette klart lovens formål. Denne typen rabatter vil være til hinder for at mindre forlag kommer inn i bokhandelen med sine bøker på linje med de store. Noe som minsker lesernes tilgang til et bredt utvalg litteratur. Et forbud mot slike rabatter er etter vårt syn viktig for å beskytte de mange små utgiverne som finnes i dag. Rabatter som stimulerer til å handle mer hos en enkelt aktør vil kunne føre til en uheldig dreining over til å konsentrere bestilling av noen enkelte titler.

Med sterkt lojalitetsskapende rabatter menes for eksempel såkalte kjederabatter. Kjederabatter gir økonomiske insentiver til å handle mer hos de forlag som kan tilby slike rabatter. Et forbud mot lojalitetsskapende rabatter vil, på samme vis som forbud mot retroaktive rabatter, øke mindre forlags mulighet til å komme inn i bokhandelen med sine bøker.

Høringsspørsmål 14 (§ 11 Nemnd)

Den norske Forfatterforening støtter forslaget om å opprette en rådgivende nemnd. Vi ser de praktiske fordeler ved at nemnda etter forslaget kun teller tre personer, men mener at nemndas uttalelser vil styrkes om den utvides med to medlemmer som ikke foreslås av hhv Forleggerforeningen og Bokhandlerforeningen. Ett av disse medlemmene bør oppnevnes av forfatter- og skribentorganisasjonene.

Med vennlig hilsen
Den norske Forfatterforening

Sigmund Løvåsen
leder